

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum aliquis ex charitate possit seipsum diligere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

amicitiam habemus, & cui bona volumus. Alio modo, sicut bonum quod amico volumus, & hoc modo, charitas per charitatem amatur, & non primo: quia charitas est illud bonum, quod optamus omnibus, quos ex charitate diligimus. Et eadem ratio est de beatitudine, & aliis virtutibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Deus, & proximus sunt illi, ad quos amicitiam habemus: sed in illo modo dilectione includitur dilectio charitatis. Diligimus enim proximum, & Deum, in quantum hoc amamus, ut nos, & proximos, Deum diligamus: quod est charitatem habere.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitas est ipsa communicatio spiritalis veritatis, per quam ad beatitudinem pervenitur: & ideo amatur sicut bonum desideratum omnibus, quos ex charitate diligimus.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa procedit, secundum quod per amicitiam amatur illi, ad quos amicitiam habemus.

ARTICULUS III.

Utrum etiam creaturae irrationales sint ex charitate diligende.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod etiam creaturae irrationales sint ex charitate diligende. Per charitatem enim maxime conformamur Deo: sed Deus diligit creaturas irrationales ex charitate, diligit enim omnia, quae sunt, ut habetur Sapientia 1. Et omne quod diligit, seipso diligit: ergo et nos debemus creaturas irrationales ex charitate diligere.

Præterea charitas principaliter fertur in Deum, ad aliam autem se extendit, secundum quod ad Deum pertinent: sicut creatura rationalis pertinet ad Deum, in quantum habet similitudinem imaginis, ita etiam creatura irrationalis, in quantum habet similitudinem vestigi: ergo charitas etiam se extendit ad creaturas irrationales.

Præterea sicut charitatis obiectum est Deus, ita se habet: sed fides se extendit ad creaturas irrationales, in quantum credimus caelum & terram esse creata a Deo, & pisces, & aves esse productos ex aquis, & gressiva animalia & plantas ex terra: ergo charitas etiam se extendit ad creaturas irrationales.

SED CONTRA est, quod dilectio charitatis solum se extendit ad Deum, & ad proximum: sed nomine proximi non potest intelligi creatura irrationalis, quia non communicat cum homine in vita rationali: ergo charitas non se extendit ad creaturas irrationales.

RESPOND. Dicendum, quod charitas secundum prædicta, est amicitia quedam. Per amicitiam autem amatur aliquid dupliciter. Uno quidem modo amicus, ad quem amicitia habetur, & alio modo bona, quae amico optantur. Primo ergo modo, nulla creatura irrationalis potest ex charitate amari. Et hoc tripliciter, quoniam duo pertinent communiter ad amicitiam, quae

ad creaturas irrationales haberi non potest. Primum quidem, quia amicitia ad eum habetur, cui volumus bonum: sed non proprie possumus bonum vel le creaturae irrationali, quia non est eius proprie habere bonum, sed solum creaturae rationalis, quae est domina utendi bono, quod habet per liberum arbitrium. Et ideo Philosophus dicit in 2. Physicorum, quod huiusmodi rebus non dicimus aliquid bene, vel male contingere, nisi secundum similitudinem. Secundo, quia omnis amicitia fundatur super aliquam communicationem vitae: nihil enim ita proprium est amicitiae, sicut bona vita, ut patet per Philosophum 8. Ethicorum. Creatura autem irrationales non possunt communicationem habere in vita humana, quae est secundum rationem. Unde nulla amicitia potest haberi ad creaturas irrationales, nisi forte secundum metaphoram. Tertia ratio est propria charitati: quia charitas fundatur super communicationem beatitudinis eterne, cuius creatura irrationalis capax non est. Unde amicitia charitatis non potest haberi ad creaturam irrationalem. Possunt tamen ex charitate diligere creaturas irrationales, sicut bona quae aliis volumus, in quantum, si ex charitate volumus eas conservari ad honorem Dei, & utilitatem hominum: et sic etiam ex charitate Deus eas diligit. Unde patet responsio ad Primum.

AD SECUNDUM dicendum, quod similitudo vestigi non dat capacitatem vitae eterne, sed similitudo imaginis: unde non est similis ratio.

AD TERTIUM dicendum, quod fides se potest extendere ad omnia quocumque modo vera: sed amicitia charitatis se extendit ad illa sola, quae nata sunt habere bonum vitae eterne: unde non est simile.

ARTICULUS IIII.

Utrum homo debeat seipsum ex charitate diligere.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod homo non diligit seipsum ex charitate. Dicit enim Gregorius in quadam Homilia, quod charitas minus, quam inter duos haberi non potest: ergo ad seipsum nullus habet charitatem.

Præterea amicitia de sui ratione importat reamationem, & equalitatem, ut patet in 8. Ethicorum, quae quidem non possunt esse homini ad seipsum: sed charitas amicitia quadam est, ut dictum est: ergo ad seipsum aliquis charitatem habere non potest.

Præterea illud quod ad charitatem pertinet, non potest esse vituperabile, quia charitas non agit peccatam, ut dicitur 1. ad Corinthios 13. sed amare seipsum est vituperabile: dicitur enim 2. ad Timotheum 3.

In novissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines amantes seipsos: ergo homo non potest seipsum diligere ex charitate.

SED CONTRA est, quod dicitur Leviticus 19. Diliges amicum tuum sicut teipsum: sed amicum ex charitate diligimus: ergo & nos ipsos ex charitate debemus diligere.

RESPOND. Dicendum, quod cum charitas sit quedam amicitia, sicut dictum est, dupliciter possumus de charitate loqui. Uno modo, sub communi ratione amicitiae,

Super Questionis viginti quatuor Articulum quartum.

In articulo eiusdem questionis adverte ne fallaris in secundo distinctionis membro: putans quod ex propria charitatis ratione homo diligit seipsum, non ut volens sibi ipsi charitatem, sed ut quandam rem Dei. Hoc enim falsum esse etiam patet ex littera ibidem dicente, prout est amicitia ad Deum principaliter, & ex consequenti ad ea quae sunt Dei. Dicendo amicitiam ad ea, quae sunt Dei, insinuat ad ea quae sunt Dei ut amicae inter quae est ipse homo charitatem habens: diligit ergo se quis ex propria charitatis ratione, ut amicum Dei.

1. di. 32. q. 1. ar. 2. ad 3. Et 3. dist. 26. ar. 2. Et vir. q. 2. a. corp. & ad 10. * Homi. 17. in Euang. in princip. illius.

lib. 8. Fel. cap. 3. & 8. simul sumptis tom. 5. q. 2. ar. 1.

lib. 8. Fel. cap. 3. & 8. simul sumptis tom. 5. q. 2. ar. 1.

lib. 8. Fel. cap. 3. & 8. simul sumptis tom. 5. q. 2. ar. 1.

lib. 8. Fel. cap. 3. & 8. simul sumptis tom. 5. q. 2. ar. 1.

lib. 8. Fel. cap. 3. & 8. simul sumptis tom. 5. q. 2. ar. 1.

& secundum hoc dicendum est, quod amicitia proprie non habetur ad seipsum, sed aliquid maius amicitia: quia amicitia unione[m] quandam importat. Dicit enim Dion. quod amor est virtus unitiva. Vnicuique autem ad seipsum est unitas, quæ est potior unione ad alium. Unde sicut unitas est principium unionis, ita amor, quo quis diligit seipsum, est forma, & radix amicitia. In hoc enim amicitiam habemus ad alios, quod ad eos nos habemus, sicut ad nos ipsos. Dicitur enim in 9. *Ethic. quod amabilia quæ sunt ad alterum, veniunt ex his quæ sunt ad seipsum. Sicut etiam de principis non habetur scientia, sed aliquid maius scilicet intellectus. Alio modo possumus loqui de charitate secundum propriam rationem ipsius, prout scilicet est amicitia hominis ad Deum principaliter, & ex consequenti ad ea quæ sunt Dei, inter quæ etiam est ipse homo, qui charitatem habet. Et sic inter cetera, quæ ex charitate diligit quasi ad Deum pertinentia, etiam seipsum ex charitate diligit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Greg. loquitur de charitate secundum communem amicitia[m] rationem. Et secundum hoc etiam procedit secunda ratio.

AD TERTIUM dicendum, quod amatores se ipsos vituperant, in quantum amant se secundum naturam sensibilem, cui obtemperant: quod non est vere amare seipsum secundum naturam rationalem, ut sibi velint ea bona, quæ pertinent ad perfectionem rationis. Et hoc modo precipue ad charitatem pertinent diligere seipsum.

ARTICVLVS V.
 ¶ *Super Questionis vigesime quinte Articulum quintum.*
Vtrum homo debeat corpus suum ex charitate diligere.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod homo non debeat corpus suum ex charitate diligere, Non enim diligimus illum, cui conuiuere non volumus: sed homines charitatem habentes, refugiunt corporis conuictum, secundum illud Ro. 7. Quis me liberauit de corpore mortis huius? & Philip. 1. Desiderium habens dissolui, & esse cum Christo. ergo corpus nostrum non est ex charitate diligendum.

¶ 2 Præ. Amicitia charitatis fundatur super communicatione diuinae fructus: sed huiusmodi fructus corpus particeps esse non potest. ergo corpus non est ex charitate diligendum.

¶ 3 Præ. Caritas, cum sit amicitia quadam, ad eos habetur, qui remare possunt: sed corpus nostrum non potest nos ex charitate diligere. ergo non est ex charitate diligendum.

SED CONTRA est, quod August. in 1. de doctr. Christiana ponit quatuor ex charitate diligenda, inter quæ unum est corpus proprium.

RESPON. Dicendum, quod corpus nostrum secundum duo potest considerari. Vno modo, secundum eius naturam: alio modo, secundum corruptionem culpe, & penam. Natura autem corporis nostri non est a malo principio creata, ut Manichæi fabulantur, sed est a Deo. Unde possumus eo uti ad seruitium Dei, secundum illud Ro. 6. Exhibete membra vestra arma iustitiae Deo. Et ideo ex dilectione charitatis, qua diligimus Deum, debemus etiam corpus nostrum diligere: sed infectionem culpæ, & corruptionem penam

in corpore nostro diligere non debemus ad eius remotionem anhelare desiderando. AD PRIMUM ergo dicendum, quod Apostolus fugiebat corporis communionem quantum ad naturam, immo secundum hoc non noluit carere, sed superuoluit. Unde dicitur ad Cor. 5. Nolumus carere, sed superuoluitis: sed volebat carere infectione, quæ remanet in corpore, & conspicius, quæ aggregat animam, ne possit Deo. Unde signanter dicit, De corpore mortificati.

AD SECUNDUM dicendum, quod corpus nostrum non potest diligi per opera, quæ per corpus agimus, ad Deum fruitionem possumus venire. Unde etiam ad eum redunnat quedam beatitudo ad corpus, & corruptionis vigor, ut August. dicit in libro de Genesi ad litteram. Unde etiam dicitur in libro de Genesi ad litteram. Unde etiam dicitur in libro de Genesi ad litteram. Unde etiam dicitur in libro de Genesi ad litteram.

ARTICVLVS VI.
 ¶ *Vtrum peccatores sint ex charitate diligendi.*

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur, quod peccatores non sint ex charitate diligendi. Dicitur enim in psal. 118. Iniquos odio habui: sed David charitatem perfectam habebat ergo: ex charitate magis sunt odiendi peccatores, quam diligendi.

¶ 2 Præ. Probatio dilectionis, ex hibito est operis, ut Greg. dicit in Hom. Pent. sed peccatoribus inhi non exhibent opera dilectionis, sed magis opera, quæ videtur esse odii, secundum illud psal. 100. In maritimo interficiebã omnes peccatores terre. Et dominus præcepit, Exod. 22. Maleficos non patieris vitare.

¶ 3 Præ. Ad amicitiam pertinet, ut amicos velimus bona: sed sancti ex charitate operantibus mala, secundum illud psal. 139. Peccatores in infernum. ergo peccatores ex charitate diligendi.

¶ 4 Præ. Proprium est amicum de eiusdem genere, & idem velle: sed charitas non facit velle, peccatores volunt, neque facit gaudere de hoc, peccatores gaudent, sed magis facit contrariari.

¶ 5 Præ. Proprium est amicum similibus, ut dicitur in 8. *Ethic. sed cum peccatores similibus, sicut illud 2. ad Cor. 6. Exite de medio eorum peccatores non sunt ex charitate diligendi.

SED CONTRA est, quod August. dicit de doctr. Christiana. quod cum dicitur Dilige proximum, manifestum est omnem hominem esse deputandum: sed peccatores non tolluntur homines, quia peccatum non tollit naturam: ergo peccatores sunt ex charitate diligendi.

RESPON. Dicendum, quod in peccatores sunt considerari. Natura, & culpa. Secundum naturam, super cuius communicatione charitas non est supra dictum est: & ideo in naturam

Ca. 4. de diuino. in parte 2. & parte 1. non malum remotione a line.

Lib. 9. Ethic. cap. 9.

princ. to. 5. d. 28. art. 7. Et virt. q. 2. art. 7. cor. ad 24. & 25.

Lib. 1. c. 23. & 26. co. 5.